

אשרי האיש

החסידות בדרך רבוה"ק זיע"א

בעזרת ה' נעשה ונצליח

יום ו' ערש"ק י"ג טבת תשפ"ג

פרשת ויחי - חזק

גליון תקע"ב

שנה י"ב

מפי ספרים וסופרים

וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבול ויהי למס עובד (מ"ט - ט"ו)

לעצמו עשרים רובל, ובתמורה נתן לו המוכר תיבה קטנה ובה האבנים היקרות.

הסוחר העשיר יצא לדרכו הביתה, כאשר היה בא למלון לחניית ביניים, הוא לך ואכל עם העגלונים העניים באולם גדול ומשותף לכולם. באחת האכסניות פגש אותו עשיר אחד ששאל אותו האם אין כבודו פלוני? ויען לו, "כן", ויאמר לו למה אתה נמצא בין העניים? הלא דרכך להימצא במקום מגורי העשירים. ענה לו הסוחר הלא ידעת היטב כמה עמל ועגמות נפש אדם מוכן להוציא על רווח של מאה רובל, דע לך שאני מרוויח ע"י היותור על חיי רווחה בדרך אלפי רובלים. ואז סיפר לו את אשר הזדמן לו, ולבסוף הראה לו את האבנים היקרות שקנה. כשראה העשיר את האבנים אמר, אמנם כן השכל האמיתי מסכים עם מה שעשית, אבל עדיין אני מתפלל איך יכולת לקבל על עצמך תנאי חיים כה גרועים, הלא ידעתי את טבעך הרך והענוג, ענה הסוחר באמת מפעם לפעם תוקף אותי דיכאון גדול, אבל כאשר זה קורה לי אני מתבונן באבנים המאירות ואני מתעודד ושמח.

הנמשל: כך גם לומדי התורה, כאשר הם מתבוננים ביקרותה של התורה ובשכר הטוב הצפון ללומדיה, הם מתעודדים ויש בכוונתם להתגבר על כל הקשיים.

את ההקרבה והסבל של לומדי התורה מסביר הגה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א: במשל לעשיר גדול שהיה סוחר באבנים טובות, שנסע למדינה רחוקה כדי לסחור באבנים טובות, לפני צאתו לדרך הצטייד בשלושת אלפים רובל לצורך המסחר, ובעוד ארבע מאות רובל להוצאות הדרך. כאשר הגיע למחוז חפצו רכש סחורה בכל הכסף שהיה לו, ולא נותרו בידו אלא מאתיים רובל המוקצבים לנסיעה בחזרה, כאשר ביקש לצאת לדרכו בחזרה הביתה, בא אליו אחד הסוחרים והציע לו אבנים יקרות מאד במחיר זול במיוחד. הסוחר השיב לו שכבר הוציא את כל כספו ואין באפשרותו להיענות להצעה המפתה. בקשו המוכר שלכל הפחות יאות לראות את האבנים ואז יבין שאין כמותן בכל העולם, כאשר הראה לו את הסחורה נוכח הסוחר לדעת כי לפניו הזדמנות יוצאת מן הכלל, שווי האבנים הללו הגיע לסך של כמה אלפי רובל, ועקב עלילות שקר שהוציאו עליו נאלץ המוכר להיפטר במהירות מהסחורה שלו. הסוחר העשיר היה נבוך, מצד אחד הבין שחבל להחמיץ הזדמנות נדירה זו, מאידך גיסא אם יתן לו את שארית כספו לא יהיה לו כסף להוצאות הדרך. לאחר עיון מדוקדק, הגיע למסקנה שאין לוותר על ההזדמנות הנפלאה שניתנה לו להתעשר, ובאשר להוצאות הדרך אמר העשיר בלבו, בלאו הכי השחיה בדרך הינה דבר זמני, קיבל על עצמו להתנהג בתקופה קצרה זו בצמצום גדול. נתן למוכר את רוב כספו, השאיר

אמרות טהורות

אמרות קודש מרבתינו הק' מאלכסנדר

סודם של ישראל הוא האחדות

האספו ואגידה לכם את אשר יקרה אתכם באחרית הימים (מ"ט, א')
'האספו ואגידה לכם' ר"ל אסיפת ישראל ואגודתם יחד, כאיש אחד בלב אחד, וזה מאה"כ אשר יקרה אתכם באחרית הימים, יקרא באל"ף מלשון קריאה, ר"ל באופן זה תבוא כביכול קריאת השי"ת לדעת עם קודש, כמי באסיפתם כאחד שמה נקראת הקריאה, וניצוצי התעוררות תשובה המתעוררים מכוחה באים מן הכח לפועל. וכאשר זוכים לאסיפת ישראל יש לתת שבח והודיה להשי"ת, כמאמר דוד הע"ה (תהילים קי"א, א') אודה ה' בכל לבב סוד ישרים ועדה, פי' סוד העדה, עדת עם קודש, הוא האחדות וריעות, כדברי רבו"ק מרן אדמו"ר הזקן מווארקא זי"ע על אמרת ז"ל (ערוכיין ס"ה). נכנס יין יצא סוד, כי אצל האומות העולם כשיושבים לשתות מתגלה הסוד שלהם שהוא הנאמר (בראשית כ"ז, מ') ועל הרוב תחיה, משא"כ אצל ישראל מתגלה הסוד של ישראל, שהוא ואהבת לרעך כמוך (ויקרא י"ט, י"ח), האהבה ואחוה ורעות, וזה סודם של ישרים אלו האבות (ע"ז כ"ה). אבותינו ורבתינו נבג"מ זי"ע.

"מכל פשעי הצילני"

כה תאמרו ליוסף אנא שא נא פשע אחיך וחסאתם כי רעה גמלוך ועתה שא נא לפשע עבדי אלקי אביך ויבך יוסף בדברים אליו (נ', י"ז).

יש לדקדק על כפל הלשון של פשע הנזכר בפסוק זה, וגם על הלשון ועתה. ויש לפרש 'אנא שא נא פשע אחיך', פשע נקרא חטא הידוע כמו שאמר כ"ק מרן אאמו"ר זצלה"ה זי"ע (תפארת שמואל עיו"כ אות ד') בשם הרה"ק בעל נועם מגדים זצלה"ה זי"ע (פר' מטות ד"ה וגם) על הפסוק (תהלים ל"ט, ט') מכל פשעי הצילני וגו', דהיינו שתצילני מהחטא הידוע הגדול מכל הפשעים, וזהו 'וחסאתם כי רעה גמלוך', שעל ידי זה פגמו במדת יוסף צדיק יסוד עולם, 'ועתה', אין ועתה אלא תשובה (ב"ד כ"א, ו') כלומר הורינו דרך תשובה, 'שא נא לפשע עבדי אלקי אביך' שפגמנו בעבודת אביך, כי יעקב אבינו ע"ה היה נזהר ונשמר מחטא זה כמבואר בדברי חז"ל (עי' יבמות ע"ו. ו' וב"ד צ"ח, ה'), 'ויבך יוסף בדברים אלו', שגילה להם שהתיקון לחטא זה הוא על ידי בכיה, כדאייתא (זוה"ק ח"ב קסד). לית דמעיה אלא מגו צערא ועציבו.

(עקידת יצחק)

יוסף היה תמיד ביראה ובהכנעה

ויחי יעקב י"ז שנה בארץ מצרים.
ויחי יעקב בגי' יראה ובגי' גבורה, זה בא להגיד שגם בעת שלותו וטובתו במצרים, לא גבה לבו אלא היה תמיד ביראה ובהכנעה לפני הבורא ב"ה, אם אין זה בחי' חסד שבגבורה ועי"ז נאמר ויחי יעקב חיים אמיתית, חיים של חיים באמת, וחי שבע עשרה שנה, י"ז שנה בגי' טו"ב, כי שם החסד בגי' טו"ב, וכדרך שכתוב אמרו לצדיק כי טו"ב (ישעי' ג'). כי בידיעה זו ממתיק הכל ומהפך לטוב (א"ה): ובה יש להביא את מה שכתבנו בשבוע שעבר פ' ויגש על דברי רבינו ה"תפארת שמואל" זי"ע עה"כ עוד יוסף חי, ש"חי' זה נקרא עדה"כ 'וחי בהם' שזה התורה, ובא להגיד שאע"פ שיוסף היה מלך במצרים, הוא חי כלומר שחי בתורה ע"כ, והנה פה אנו רואים שרבינו אומר ש'ויחי יעקב' זה נקרא חיים אמיתיים, י"ז שנה זה בגי' טו"ב ואין טו"ב אלא התורה, ורואים פה קישור הדברים, שבשתיים רואים ש'חי', וא' היה שחי בתוה"ק, וב' היה שחי י"ז שנה טוב, כלומר ע"ד מה שכתוב 'טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף', שהיה ליוסף יותר שווה לחיות בטו"ב שנים האלה בתוה"ק מאשר להיות משהו גדול יותר ולקבל כבוד זהב וכסף), והשפיע מדה זו לזרעו אחריו, כמו שכתב רשיז"ל לקמן אבינו מת אבל אלוקיו קיים, ר"ל כי נשאר רשימו דקדושה לבניו, שכבש הדרך לבניו שיוכלו ג"כ לזכות לאור הדעת והתנהגות שלו בעבודת אלוקים קיים לעד. (תפארת שמואל)

"אמרו צדיק כי טוב"

ויחי יעקב בארץ מצרים.
פי' שיעקב אע"ה ראה ברוח קדשו שאחרי פטירתו יתחיל שעבוד גלות מצרים ערות הארץ ויפגמו ישראל בברית קודש ובאמונה, לפיכך השפיע להם בחי' תורה שנקראת חיים, כמו שא"א (בתפילות העמידה) נתת לנו ה' אלוקינו תורת חיים, וכמאמרם ז"ל (שוחר טוב משלי י') אין חיים אלא תורה, כדי שבכח זה יזכו לאמונה ולקדושת הברית, וזהו 'ויחי יעקב בארץ מצרים', ר"ל יעקב אע"ה הכניס חיות התורה בתוך גלות מצרים, ועי"ז 'שבע עשרה שנה', זכו למדת יסוד הנקרא 'טוב', כמו שאה"כ (ישעי' ג', י') "אמרו צדיק כי טוב", שבגימטריא שבע עשרה, וזכו גם לאמונה בבחי' צדיק באמונתו יחיה.

(אמרי מנחם)

באהלי צדיקים

הצדיק שבבחי' מנשה הוא המשפיע חסד על ישראל

וימאן אביו ויאמר ידעתי בני ידעתי גם הוא יהיה לעם וגם הוא יגדל ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו וזרעו יהיה מלא הגוים. הנ"ל בפי' הפ' הזה עפ"י מ"ש בפ' והכהן הגדול מאחיו. רמז למעלת הצדיק המשפיע כל טוב ומעורר חסד העליון עי"ז שכל מגמתו וחפצו לראות בטובת בני' וכמ"ש במשה רבינו עי"ה ויגדל משה ויצא אל אחיו. פי' שזה היה גדולתו מה שהיה מצטער בצרת ישראל וכולם היו כאחיו ממש עי"ז בא לו הגדולה להיות מנהיג הדור ומשפיע. כי כן עיקר העבודות של בני' להיות בבחינת הערבות כל אחד בעד חברו כמ"ש במ"א משרתיו שואלים זה לזה. פי' הם המשרתים ההולכים בדרך הישר בעבודת ה' ב"ה כאשר הם שואלים ומבקשים זה בעד זה ומצפים לטובת זולתו והוא בבחי' שואל שכל הנאה שלו וז"ש השמיעני את קולך כי קולך ערב ומראך נאוה. פי' אם קול תפלתך הוא בבחי' ערב בחבירו כנ"ל. עי"ז מראך נאוה להתקבל תפלתך ברצון למעלה. והנה זה הרמז בדברי יעקב. ידעתי בני ידעתי גם הוא יהיה לעם וגם הוא יגדל. פי' שהוא בבחי' צדיק כזה המשפיע טובות לעם ומתפלל עליהם ועי"ז הו"א יגדל הוא רומז לעולם הנסתר אשר שם רחמים גדולים כמ"ש ממקומו הו"א יפן ברחמים לעמו. ומעורר חסד עליון הרמז לבחי' גדולה כמ"ש הכהן הגדול מאחיו. ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו וזרעו יהיה מלא הגוים. פי' הוא יוציא כל הני"ק שנפלו בין העובדי כוכבים עי"ז זה יצמח הגאולה שלימה מקבץ נדחי ישראל. בונה ירושלים ה'. והבן.

(תפארת שלמה)

מרגניתא דיצחק

פנינים בסדר פסוקי פרשת השבוע

לע"נ הרה"ח ר' יצחק
בן הרה"ח ר' משה אריה זצ"ל
נלב"ע ו' סיון תשע"ד

אבינו שישים ריבוא נפשות טרם מותו שנתרבו מע' נפשות במשך י"ז שנה שהוא פלא, והרי עדיין לא נשתעבדו. וי"ל דכל זמן שיעקב חי פשוט שנתרבו בזכותו וכן אמר ליה הקב"ה כי לגוי גדול אשימך שם, אחר מותו שנסתמו מעיינות השפע שוב לא נתרבו אלא מצרות השיעבוד. והיינו שהסמין ולא הפסיק בפרשה בין ויפרו וירבו מאד ובין ויחי יעקב, לומר שפרו ורבו על שם ויחי יעקב, אך משמת נסתמו עיניהם ולא נתרבו אלא מצרות השעבוד.

האספו ואגידה לכם (מ"ט א'). י"ל כי עיקר הגאולה תהיה עי" בחי' האמונה, כמו שהיתה גאולת מצרים, כמאמרם ז"ל (מכילתא י"ד ט"ו, שמו"ד כ"א ח') כדאי האמונה שהאמינו בו עי"ש. וא"א לבוא לידי אמונת אלוקי עולם אם לא עי" אמונת צדיקים, כי הוא כמו סולם לעלות עי"ז מאמונת צדיקים אל אמונת הבורא ב"ה.

וכמו שאמרו הקדמונים לפרש (בזמר ברוך ה' יום יום) יצוה צור חסדו קהילותיו לקבץ, היינו אותן אנשים שיקהלו לפעמים לקבל פני צדיק הדור, אלו האנשים יתקבצו אל משיח צדקנו. וזה 'צדיק' עולה ב' פעמים 'אמונה' שע"י הצדיק באים לאמונה האמיתית. ובחי' אמונה הוא בחי' מלכות כידוע, שהיא כנסת ישראל סבא דכל דרגין, הנקראת אחרית הימים, שהוא האחרית של כל הספירות.

ולזה כאשר רצה לגלות את הקץ אמר להם האספו, היינו העיקר תלוי אם תאספו עצמכם אל הצדיקים ולהינות מאורם. ע"כ רמזו בר"ת האספו ואגידה לכם א"ת - שם 'אלוה' אשר במלואו כזה, אל"ף למ"ד וא"ו ה"א, עולה במספר 'צדיק'. ועי"ז ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים, היינו מה שאתם זרע ישראל נקראים בשם אחרית הימים, יען כי אחיזתכם היא בבחי' אמונה סופא דכל דרגין, א"א שתבואו למדרגה זו שתהיו נקראים בשם זה, אם לא עי" האספו, היינו אסיפת הצדיקים - אז תזכו לבוא עי" אמונת צדיקים אל אמונת הבורא, ותזכו לגאולה עי"ז אשר תלוי באמונה.

(אמרי נועם להרה"ק אבד"ק דזיקוב, ובאותו ענין מובא מעשה שאצל החידושי הרי"ם זי"ע היו זקני החסידים נכנסים לחדרו לאחר הטיט בליל שבת לשמוע ממנו דברים עמוקים מני ים. באחת הפעמים נכנס גם החסיד רבי בנימין רבינוביץ זצ"ל המכונה ר' בנימין אוסטובער, שהיה דוקא מהצעירים שבחבורה, וע"כ ישב מעט מרחוק, שכל הזקנים יושבים קרוב לרבי. לאחר שסיים החידושי הרי"ם לומר את דברי התורה, אמר לחסידים "גוט שבת", זה היה סימן פרידה, וכי עליהם לצאת מהחדר. ואולם, ההשתוקקות של החסידים להימצא במחיצתו של הרבי עוד דקות מספר היתה כה עזה, עד שאיש לא זז ממקומו. לאחר מספר דקות שב הרבי ואמר "גוט שבת", ושוב, איש לא נע. קם הרבי ממקומו, וניגש לדלת, הגביה את ידו והניחה על המזוזה, ואז יצאו החסידים אחד אחד בכפיפה תחת יד קדשו, בכקרת רועה עדרו. רבי בן ציון שעמד מרחוק, נמצא שיצא אחרון. כאשר יצא שמע כי הרבי מפטיר לעבר החסידים: "בפשיסחא היינו נוהגים אחרת. במקלות לא היו מצליחים לנתק אותנו מהרבי ר' בונים, להרחיקנו ממקור חיינו... ע"כ. וזה העיקר של 'האספו' שתאספו עצמכם אל הצדיקים ולהינות מאורם)

אשר לקחתי ביד האמורי בחרבי ובקשתני. ותרגומו בצלותי ובבעותי. יש להבין החילוק בין 'צלותא ו'בעותא'. 'צלותא' היינו תפילה כפשוטו, ו'בעותא' י"ל פירושו רצון, כמו 'מאי בעית טפי', היינו עי"ד (תהילים קמ"ה, י"ט) רצון יראוי יעשה, שפעמים השי"ת עושה רצון הצדיק בלא תפילה, והמשכיל יבין.

(דגל מחנה אפרים)

ויאמר אליהם יוסף אל תיראו כי התת אלוקים אני ואתם חשבתם עלי רעה ואלוקים חשבה לטובה (נ', י"ט-כ'). להבין מאמר הפסוק עפ"י מה מצינו (קידושין מ.) שלפעמים אדם נענש על מחשבה רעה. והטעם מסתברא, כי מאחר שהשי"ת יודע מחשבות, א"כ כך נחשב המחשבה לחטא כמו המעשה, משא"כ בין אדם לחבירו ודאי אפילו יחשוב לחבירו רעה, כל פעם שגומל לו טובות ודאי אינו נענש, כי מה מזיק מחשבתו אחר שע"ז אין מגיע לחבירו נזק ולא עצבון, אחר שאינו יודע מחשבתו רק מעשיו מכיר, והלא מעשים טובים לו. והיינו דקאמר, התחת אלוקים אני, ולכן מאחר שאתם רק חשבתם לרעה אבל באמת אלוקים חשבה לטובה, וא"כ לא חטאתם נגדי רק במחשבה, אבל המעשה היה טוב לו, ומאחר שאינו תחת אלוקים אין לכם לירא וק"ל. (ערבי נחל)

לו ישטמנו יוסף בו'. וקשה כי ראו שהוא הצדיק ואיך חשדו אותו שינא אותם. אך השבטים עשו תשובה גדולה על חטא המכירה, ומרוב צערם חשבו כי הם גרמו כל גלות מצרים. האמנם היה סיבה באמת משמים לקיים עצה עמוקה בו'. אבל הם חשבו שהכל בא רק על ידם. ועי" השיב להם יוסף כי אלוקים חשבה לטובה. וי"ל פי' אתם חשבתם עלי רעה פי' שע"י שעשו תשובה גדולה עי"ז נהפך מזדונותם לזכויות ולכן אלוקים חשבה לטובה. (שפת אמת)

מאשר שמנה לחמו בו' (מ"ט, כ'). הדנה כשאיך לאדם יראה בוודאי אין לו מדת ישרות, וכשאיך לו מדת ישרות אין לו חכמה שהוא תורה. אבל כשיש לאדם מדות ושחת אזי התורה מלמדת אותו שכליות אין לעבוד את הבורא. שהתורה הוא נון' שערי בינה ומביאה אותו לתשובה שמחזרת אותו למוטב. כמו שאמרו (פתיחתא דאיכ"ר) המאור שבה מחזירו למוטב, ועי" מוחלין לו על כל עוונותיו, ואז בא זה האדם ליראה עילאה שהיא הסתכלות. וזהו "מאשר" היינו כשיש לאדם מדות ישרות, שמנ"ה הוא צירוף שמה נון', היינו שם הוא התורה שהוא נון' שערי בינה ואז "לחמו" שצירוף לחמו הוא חלם וא"ו, חלם היא אותיות מוחל, וא"ו הוא דביקות היינו עי" שבא לשכליות ועובד את הבורא בשכליות גדולות, והבורא מקבל התפארות שהוא נקודת חלם ועי"ז בא לו הצירוף מוחל. ועיקר הוא התורה שהיא ת"ת והוא וא"ו, והוא יתן מעדני מלך, "והוא" לשון נסתר שהוא עלמא דאתכסיא, "מעדני" הוא לשון התקשרות, כמו [התקשר] מעדנות כימה (איוב ל"ח, ל"א) כלומר שבבחינות התורה מקשרין את האדם ליראת הבורא שהוא מלכות הבורא והוא כתר מלכות שמגלה מלכות הבורא בעולם. (תולדות אהרן להרה"ק ר' אהרן מזוטמיר זי"ע)

ויחי יעקב. פרש"י למה פרשה זו שתומה כיון שנפטר יעקב אבינו נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מפני צרת השעבוד. ובמדרש ילקוט איתא שנסתמו ממנו כל הצרות עי' ישיבתו במצרים נחת. לכאורה י"ל דפשיטות להמשיך סוף הפסוק ויפרו וירבו מאוד עם תחילת הפסוק ויחי יעקב, כי רמב"ן (במדבר ג' י"ד) כתב טעם למה שבט לוי היו חפזים במספר מכל ישראל כי טרם שכילה בהם הארון, וכתב מפני שרבו ורבו בני ישראל שלא כדרך טבע העולם רק בא להם עי' צרות השיעבוד כי כאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ, ושבט לוי לא היו בעיניו ושיעבוד, לכן לא נתרבו. וקשה א"כ הלא כאן כתוב ויפרו וירבו מאוד, ואחז"ל (ב"ר ע"ט א') שראה יעקב

הדיבוק בצדיק הדור מאחד את בני בגולה לזכות לגאולה השלימה

באחרית הימים, זה כשתתאספו יחד איש עם רעהו, והקבצו ושמעו תתעוררו באיזה מעשה מאבותינו הק' שבדאי 'שמעו אל ישראל אביכם' שתוכלו להחזיק מעמד, ולעשות ולקיים לשמור ולעשות את כל דברי התורה, ולברוא מהמעשים של האדם, גם שטיקל תורה...

ויותר להרחיב העניין, כותב ה"מאור ושמע" במתק לשונו "האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים. פי' דהענין הוא כך שהצדיק הדור כל עבודתו הוא למשוך רחמים וחסדים טובים לכנסת ישראל, וכשהוא רואה שיש חלילה קטרוגים על כנסת ישראל, אזי מעלה את כנסת ישראל להעולמות העליונים אשר שם מקור הרחמים והחסדים, ועין לא ראתה. ואי אפשר לבוא שם איזה קטרוג חלילה. והוא מקום סתימא דכל סתימין. וממילא נמשך על כנסת ישראל, כל טוב ורחמים וחסדים טובים. וזה 'האספו' פי' תכניסו במקום סתימא דכל סתימין והוא מלשון 'אסף אלקים את חרפתו' ופרש"י שם 'הכניסה במקום שלא תראה' כנ"ל ע"ש וכן כאן פי' 'האספו' למקום שלא תראה דהיינו להעולמות העליונים מקום סתימא דכל סתימין דהוא מקור הרחמים. ואגידה לכם פי' לשון המתקה כלשון אגדה שממשיך את לבו של אדם. 'את אשר יקרא אתכם באחרית הימים' פי' שאז נמתק כל הדינים שנקראים אחרית הימים כי רגלי' ורדת מות ויהי' נמתק כל הדינים אשר יקרא באחרית הימים ויהי' רק טוב ורחמים גמורים על כנסת ישראל אמר". כשמתאספים לבו אל הצדיק הדור, שכבוהו להשפיע רחמים וחסדים לבני ישראל, ואפילו שיש חלילה קטרוג, וחלילה אין בני ישראל זכאים לקבל השפע, הוא ממשך על כנסת ישראל כל טוב בכל הענינים. ולכן אפילו באחרית הימים, שבאים אל הצדיק, הכל נמתק, ואפילו ש"החושך יספה ארץ וערפל לאמים" עכ"ז "ועליך ירח ה' וכבודו עליך יראה" (ישעיהו ס, ב). כי כשבאים אל הצדיק ושומעים את דבריו הקדושים, בזה ממשיכים על עצמינו המתקת הדינים, ולהשפיע על עצמינו רחמים וחסדים מרובים.

ועוד, השבטים הכינו לנו, לדור של אחרית הימים, את הכל לעבור את הכל בגלות המר, ולהיות שמח בה' אחד ושמו אחד, ולזכות לביאת גואל, וכדבריו הק' של הכהן הגדול מאחיו בעל ה"תפארת שלמה" ברהט לשונו הק' "האספו ואגידה לכם כו'. פירש"י בקש לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו שכינה. להבין זה דהנה כשנתן את עצמו להסתכל בכל דור ודור מה שיעברו על בני' עד ביאת משיח. וראה באורך הגלות המר ובחשכות הגדול. הנה מזה נתעצב אל לבו מאד ונסתלקה ממנו שכינה בעבור העצבות. אך השבטים נחמו אותו ופתחו ואמרו שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד כמו שפרש"י בפירושו ה' שהוא עתה, אלוהינו לעתיד, יהיה ה' אחד ושמו אחד. כי צריך להיות שמח בזה במה שיהיה לעתיד בהגאולה ה' אחד לכל העולם ביום ההוא יהיה כו'. לכן אמר הוא ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד שיהיה כן במהרה בימינו. אמר". ויעקב אבינו ע"ה כשתגלה לו כל מה שבני' הולכים לעבור בימי הגלות המר, ונסתלקה ממנו שכינה הוא ביקש מבניו הק' שיעזרו לו, שהרי מהם יצאו כל בני ישראל, לכן הם פתחו ואמרו "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד" שנרבה שלום אחדות ואהבה בינו, נזכה להיות שמח, ולזכות לגאולה השלימה, ולכן אמר "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" שיוזכו בני ישראל באמת להתאחד ולהתאגד יחד, ולזכות לביאת המשיח בב"א.

וכאן נזכר יותר להסביר מה שהיה על יד מיטתו של יעקב אבינו ע"ה קודם פטירתו, שכל האחים באו ועמדו לשמוע את אשר בפיו לומר להם, וכשהיה לו חשש מעתיד הי"ב שבטים, שאולי והקב"ה יבחר רק באחד מהם להיות הראש של בני ישראל, וכשאמרו לו "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד" ש"כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד", שכולנו כ"כאחד" יחד, וכמו שהקב"ה הוא "אחד ושמו אחד" כך גם אנחנו היינו ל"אחדים", ואזי "פתח יעקב אבינו ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" שכן יהי רצון, שתזכו להרבות אהבה ואהבה ושלום ביניכם.

ומתוך הדברים אנו לומדים את חשיבות ומעלת הדיבוק בצדיק הדור, ובפרט בעקבתא דמשיחא, ש"חושך יחכה ארץ", העצה היא להתאחד יחד סביב הצדיק הדור, ולבטח ממנו את ה"מעשה" אשר יעשו, שנדבוק במעשי אבותינו גם לזכות להיות חלק מהתורה הק', שיהיה לנו לפחות א נגיעה במעשיהם הנאמנים והישרים, והוא ימשך עלינו ממרומים את כל השפע בכל טוב ברוחניות ובגשמיות כל הימים, ובזכות זה נזכה כולנו לביאת הגואל, ולקיום מאמר הכתוב "ביום יהיה ה' אחד ושמו אחד" בגאולה השלימה בקרוב ובימינו אמר".

מעשה היה שנפגשו הני תרי צדיקים וקדושים בעת נסיעה, הרה"ק רבי אייזיק מזדיטשוב ז"ע עם אדמו"ר הזקן מסאדיגורה ז"ע, וביקש ר' אייזיקל מהרבי מסדיגורה שרוצה הוא לשמוע ווארט או חידוש על פרשת השבוע, אמר הרבי מסאדיגורה, ווארט כך באמצע השבוע?! אבל ר' אייזיקל לא הרפה, והמשיך לבקש מעשה, אמר לו הרבי מסאדיגורה, אם אני יודע ממעשה אחד זה מה שכתוב (תנא דבי אליהו כ"ה, א') "לפיכך הייתי אומר שכל אחד ואחד מישראל חייב לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב", וכמו שממעשים אלו של אבותינו - אברהם יצחק ויעקב, נכתב התורה הק', כך כל אדם "חייב" שמהמעשים שלו יבראו גם חלק מהתורה הק'...

וכבר ידוע המימריה בשם הרבי ר' בונים מפרשיסחא ז"ע 'מתי יגיעו מלשון נגיעה', דהיינו שאנו מבקשים לפחות נגיעה במעשי אבותינו הקדושים. השבוע בפרשה "ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרה אתכם באחרית הימים. הקבצו ושמעו בני יעקב, ושמעו אל ישראל אביכם" (מ"ט, א' - ב'). אחרי כל מה שיוסף הצדיק עבר, וזכה להגיע ליקר ולגדולה במשנה למלך מצרים, ואחר השלום בין יוסף הצדיק ל"א אחיו הקדושים, ולאחר המפגש בין יעקב אביהם לכל בניו הקדושים, בא יעקב הצדיק, ואומר להם, בואו והתקרבו אלי, ואגידה לכם את אשר יקרה אתכם באחרית הימים, בעקבתא דמשיחא, כל מה שאחיו כל בית ישראל יעברו בגולה. לכאורה הוא אמר להם בתחילה 'האספו ואגידה לכם...'. מה היה צריך לחזור ולומר 'הקבצו ושמעו בני יעקב' וחזור באותו מטבע לשון ושמעו אל ישראל אביכם?

אבל לפני שנבין את הכתובים הנ"ל, יש לנו להבין כל מה שהיה בפרשיות האחרונות, בכל מעשה גדולת יוסף הצדיק, עת שקיבל את הכתונת פסים מאביו הגדול, ועל החלומות שכולם ישתחו לו, והוא יהיה למעלה. ועל שהלך אחריהם לחפש אותם, והם זרקו אותו לבור, ומכרו אותו למצרים, למה הם עשו את כל זה? מה היה להם ח"ו קינאה על אחד מבשרם, על אחיהם יוסף הצדיק? הרי הם היו י"ב שבטי ק"ה, שמהם יצאו כל עם ישראל, ולמה הם היו צריכים לעשות מעשים אלו?

הירושלמי מביא דבר נפלא. ידוע שבסדר הדורות, הקב"ה לקח אחד לצדיק, והשני שהיה רשע, הקב"ה לא בחר בו שיהיה מנהיג של עם ישראל, אצל אברהם אבינו ע"ה היה לו שני בנים, יצחק וישמעאל, ביצחק הקב"ה בחר, ואילו את ישמעאל הזיז הצידה, ואצל אביו יצחק, היה לו שני בנים יעקב ועשיו, הקב"ה בחר ביעקב, ואילו בעשיו לא. אבל פה אצל יעקב אבינו ע"ה, שהיה לו י"ב בנים, ואחד מהם מקבל את הכתונת פסים, היה להם חשש שבו בחר הקב"ה, ואילו בהם לכאורה לא, והיה להם חשש גדול לעתיד בני ישראל שצריך לצאת מהם, ולכן הם עשו את כל המהלך הזה, בשביל שיוכלו להיות גם מהמנהיגים של בני ישראל.

ומקור הדברים הם בחז"ל (פסחים נו). "דאמר רשב"ל "ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם - ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין ונסתלקה ממנו שכינה" אמר שמא חס ושולם יש במטתי פסול כאברהם שיצא ממנו ושמעאל ואבי יצחק שיצא ממנו עשו אמרו לו בניו שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד אמרו כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד".

וכאן נבוא לביאור, שבאמת לא היה כאן שנהא וקנאה בין האחים הקדושים, י"ב שבטי ק"ה, שכל עתיד בני ישראל תלוי בהם, אלא שהם ראו אין יעקב אביהם מכבד אותו יותר מכולם, ועושה לו כתונת פסים, לכן הם עשו את כל המהלך הזה, ועוד יותר מזה, שהיה מהפגש בין עשרה מהאחים עם יוסף הצדיק, הוא דיבר אליהם קשות, בשביל שיכנעו בעצמם, שכל אחד יכנע לשני, וכל א' יקבל את השני, בשביל שיוכלו להיות ראשי השבטים שמהם יצאו בני ישראל. וכזה ראה וקדש, מעשה שהיה אבל ראשי השבטים, שאנו בדור של עקבתא דמשיחא, שיעקב אבינו ע"ה ביקש לגלות את הקץ, ונסתלקה ממנו שכינה, וכתוב בספרים הק' שהשכינה הק' לא רצתה שגילה את ביאת הגואל, אבל לפחות א נגיעה... שכוהנו באחדותנו! שכולנו יכנע יחד אחד לשני, נהיה מרכבה לשכינה הק', ואזי בודאי נזכה לביאת משיח צדיקינו בב"א.

וזה גם יש לפרש מאמר יעקב אבינו ע"ה בתחילה 'האספו ואגידה לכם' ולאחמ"כ 'הקבצו ושמעו בני יעקב', 'שמעו אל ישראל אביכם', 'האספו' הכה להחזיק

מעשי צדיקים

רבינו משה בן מיימון - הרמב"ם זיע"א (ליומא דהילולא כ' טבת)

רבי משה בן מיימון, הרמב"ם זיע"א, נולד בקורדובה שבספרד ב"ד בניסן שנת ד' תתצ"ה, ונסתלק לבית עולמו במצרים ביום כ' בטבת שנת ד' תתקס"ה. הרמב"ם נחשב לאחד מן הגדולים שבחכמי ישראל בכל הדורות, מגדולי הפילוסופים בימי הביניים ומנהיגי רוחני לדורו. שילוב תבונותיו הביא רבים מחכמי ישראל להזדהות עמו ולראות

